

Бадер С.О.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»
м. Старобільськ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО

Сучасна соціально-економічна та політична ситуація в українській державі характеризується як складна, перехідна та зумовлює появу негативних тенденцій щодо падіння загального рівня духовної культури населення, деформацію в ієрархічній системі цінностей людей та її переорієнтацію у бік матеріальних, прагматичних. Це, у першу чергу, стосується молоді, адже саме ця вікова категорія знаходиться у групі ризику за умови, коли стираються грані між «позитивними» та «негативними» цінностями. Саме тому, вкрай важливо будувати професійну підготовку майбутніх фахівців, зокрема майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти (ЗДО) на аксіологічних засадах, адже саме вони стануть одним з провідних ціннісних орієнтирів для дошкільників у майбутньому.

Проблема формування ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у науковому полі представлена розвідками таких учених: Г. Андрюніна, О. Горбатова, С. Камінська, О. Лисенко, О. Падалка та ін. Натомість, проблема шляхів формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів усе ще потребує додаткових досліджень.

Отже, метою розвідки є визначення та характеристика педагогічних умов формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО у фаховій підготовці.

До відповідних педагогічних умов ми зараховуємо: створення аксіологічно-смыслового середовища у закладі вищої освіти; реалізацію діалогової взаємодії між всіма суб'єктами освітнього процесу; реалізацію комплексу інноваційних педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО; реалізацію суспільно-корисної діяльності у процесі позааудиторної роботи, що стає можливим завдяки взаємодії вишу з різними соціальними інститутами (зкладами освіти, культури, медичними зкладами).

Коротко схарактеризуємо кожен з визначених умов. Так, перша педагогічна умова – *створення аксіологічно-смыслового середовища у закладі вищої освіти* – має на меті поетапне формування смыслових конструктів студентів у процесі різних видів діяльності, що передбачає занурення майбутніх вихователів ЗДО у таке середовище, яке б сприяло переходу вже існуючих, заданих у культурі, суспільстві цінностей, які сповідує і заклад вищої освіти, у ціннісно-смыслові орієнтації майбутніх фахівців, що стануть стрижнем їхньої особистості, орієнтиром як у повсякденній, так і у подальшій професійній діяльності. З іншого боку, майбутній вихователь ЗДО як суб'єкт середовища також є носієм певних цінностей та смыслів, що у результаті взаємодії з іншими суб'єктами породжує нові ціннісно-смыслові орієнтири системи загалом.

Компонентами аксіологічно-смыслового середовища ми вбачаємо: *концептуальний* (провідна місія діяльності ЗВО, кінцева мета підготовки майбутнього фахівця, концептуальна основа такої підготовки); *інформаційний* (документальне забезпечення освітнього процесу

(відповідна законодавча база, ОПП, навчальні плани, робочі навчальні програми, методичні вказівки тощо)); *організаційний* (структурні підрозділи, кафедри, науково-дослідні лабораторії, студентські гуртки, студентські хаби, інші освітні, соціальні та медичні установи); *матеріально-технічний* (аудиторний фонд, необхідне обладнання, наочність, медіа-підтримка); *емоційно-смісловий* (атмосфера довіри, підтримки, порозуміння між суб'єктами освітнього процесу, взаємодія на засадах партнерства та співтворчості; емпатія); *діяльнісно-комунікативний* (взаємообмін цінностями та смислами під час різних видів діяльності: навчальної, науково-дослідної, позааудиторної, суспільно-корисної, творчої тощо); *технологічний* (сукупність традиційних та інноваційних технологій взаємодії суб'єктів освітнього процесу; сукупність форм, методів, засобів формування ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО); *результативно-рефлексивний* (конкретні цінності та смисли, що необхідно сформувати у майбутніх вихователів ЗДО, моніторинг, корегування та удосконалення ефективності аксіологічно-сміслового середовища, сформованості ціннісно-сміслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО).

Друга педагогічна умова – *реалізація діалогової взаємодії між всіма суб'єктами освітнього процесу* – передбачає відхід від традиційної системи подачі інформації студентам у готовому вигляді, та організацію навчальної, наукової, суспільно-корисної діяльності на діалогічній основі. Убачаємо слушно думку О. Ліннік, яка зазначає, «що навчальний процес є діалогічним за своєю природою» [1, с. 187] та вважаємо, що його доречно використовувати не лише в навчальній, а й в процесі проходження студентами різних видів педагогічних практик, під час позааудиторної діяльності тощо. Тобто діалогічна взаємодія між суб'єктами освітнього процесу є

підґрунтям для становлення суб'єктності особистості, що є однією з умов формування ціннісно-смыслових орієнтацій студентів.

Виокремлення наступної педагогічної умови – *реалізація комплексу інноваційних педагогічних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО* – передбачає використання низки педагогічних технологій інтерактивного спрямування як у процесі аудиторної, так і у позааудиторній роботі. До таких ми відносимо: технологію навчального тренінгу, технологію розвитку критичного мислення, технологію роботи з медіа-текстами, технологію розв'язання моральних дилем та технологію діалогу.

І остання педагогічна умова – *реалізація суспільно-корисної діяльності у процесі позааудиторної роботи* – ґрунтується на ідеї взаємодії закладу вищої освіти з різними соціальними інститутами (закладами освіти, культури, медичними закладами), що надасть можливість майбутнім вихователям ЗДО взаємодіяти з дітьми дошкільного віку не лише у межах педагогічних практик, а бути залученими до такої взаємодії перманентно. Так, студенти матимуть можливість долучатися до проведення цікавих заходів та свят у різних ЗДО, надавати допомогу вихователям у процесі організації різних форм роботи. Крім того, ми передбачаємо співпрацю з дитячими лікарнями та залучення майбутніх вихователів ЗДО до проведення благодійних акцій, інших заходів для дітей, що потребують лікування та знаходяться тимчасову у медичних закладах тощо.

Таким чином, визначені нами педагогічні умови сприятимуть оптимізації процесу формування ціннісно-смыслових орієнтацій майбутніх вихователів ЗДО шляхом розуміння, усвідомлення цінностей, глибокої рефлексії щодо їхньої сутності та значущості для себе, поступової

трансформації у відповідні орієнтації. Експериментальній перевірці визначених умов буде присвячено наші подальші розвідки.

Література:

Ліннік О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами: монографія. К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. 304 с.